

Publicată în anul 2022 sub egida Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, monografia științifică *Аккерманська фортеця. Дослідження 1999–2010 років* (Cetatea Akkerman. Cercetările din anii 1999–2010), având ca autori Svitlana Bilyayeva, Yuri Boltrik și Olena Fialko, reunește în paginile ei rezultatele unor investigații complexe asupra vestitului monument medieval – fortificația Akkerman (Cetatea Albă, Belgorod), situată în actualul oraș Bilhorod-Dnistrovskiy (Ucraina). Săpăturile arheologice realizate de Expediția internațională medievală de Sud a Institutului de Arheologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei s-au desfășurat în perioada anilor 1999–2010, întrunind un numeros colectiv de specialiști reputați din diferite țări. Ucraina a fost reprezentată de S. Bilyayeva (șeful expediției), O. Suhobokov, Yu. Boltrik, O. Fialko, O. Bilyayev, M. Ievlev, D. Karavai-ko, O. Galenko, K. Prisiazhnyi, A. Martyniuk-Medvecka, M. Gornikova ș.a.; Turcia – de B. Ersoy (șeful expediției), I. Kuilu-Ersoy, H. Urer, S. Tunçoku ș.a.; SUA – de J. Mathieu, Canada – de V. Ostapchuk, Anglia – de C. Finkel, A. Turner, R. Haddley ș.a. În anii 1999–2001 și 2005–2007 cercetătorii au investigat ruinele moscheii din „curta civilă”, baia otomană și barbacana din „curtea portuară” – componente importante ale Cetății exterioare. Sezonul din 2008 era dedicat studierii structurilor defensive ale întregului ansamblu defensiv cu utilizarea celui mai performant aparat geodezic și geofizic. În perioada 2009–2010, principalul obiect de studiu a fost șanțul de apărare al fortificației.

Un merit semnificativ al acestei monografii este abordarea interdisciplinară a subiectului enunțat, aflat la confluența mai multor discipline: arheologie, istorie, arhitectură, istoria artei, urbanism, geografie, filologie ș.a. Impresionează complexitatea materialului nou descoperit, precum și abundența surselor utilizate. Volumul este structurat în patru capitole urmate de Anexe.

În primul capitol, intitulat *Sursele și istoria cercetării fortificației*, sunt sintetizate informațiile din numeroase izvoare scrise, cartografice, artistice, grafice și fotografice. În atenția autorilor au nimerit atât investigațiile arheologice anterioare, cât și lucrările Expediției internaționale medievale de Sud a Institutului de Arheologie a Academiei Naționale de Științe din Ucraina, în special săpăturile staționare și metodele arheologice neinvazive.

Următorul capitol *Rezultate ale cercetărilor Expediției internaționale medievale de Sud în anii 1999–2010* se axează pe examinarea vizuală a construcțiilor fortificate și rezultatele investigațiilor arheologice. Astfel au fost cercetate în mod detaliat o serie obiective ale amenajării defensive: baia turcească, barbacana, șanțul de apărare cu escarpă și contraescarpă, obiectul „veja” ș.a. Autorii au efectuat analiza dendrologică și petrografică a construcțiilor cetății încercând să propună o datare mai exactă a elementelor componente. În același compartiment sunt incluse cercetările geofizice ale ansamblului fortificat și investigațiile acestuia în baza materialelor descoperite în arhivele turcești.

În capitolul al treilea, consacrat săpăturilor arheologice din Curtea de Jos și din șanțul cetății Akkerman, autorii prezintă numeroase descoperiri arheologice ale expediției: obiecte de uz casnic, vase de lut, metal și sticlă,

pipe, furnitură, detalii arhitecturale și constructive, obiecte cu litere și inscripții, colecții de monede, jetoane și plumburi comerciale ș.a.

De o tratare competentă se bucură cel de-al patrulea capitol, intitulat *Lucrări de conservare a vestigiilor construite*. Autorii valorifică materialele arheologice ale expediției la obiectivele „Hammam”, „Barbacană” și „Șanț”.

Anexele includ articole științifice ce se referă la arhitectura cetății, materialele de construcție, datarea dendrologică a structurilor din lemn, rezultatele investigațiilor geodezice și paleopedologice, utilizarea gradimetrii și GPR în cercetarea fortăreței ș.a. Blocul ilustrativ completează perfect textul demersului științific.

Putem conchide că avem de-a face cu o lucrare fundamentală, foarte valoroasă. Este un merit incontestabil al autorilor de a fi avut inițiativa elaborării unei noi monografii științifice dedicate cetății Akkerman – una dintre cele mai aspectuoase fortificații medievale din Europa de Sud-Est.

Mariana ȘLAPAC, mem. cor., dr. hab. în studiul artelor

Editată la împlinirea a 210 ani de la semnarea fatidicului Tratat de pace ruso-turc de la București, din 16/28 mai 1812, prin care hotarul dintre Imperiul Otoman și cel Rus devenea râul Prut, – acest lucru însemnând anexarea Moldovei dintre Prut și Nistru curții imperiale de la St. Petersburg, – noua lucrare a cunoscutului istoric dr. Vlad Mischevca, *Între pace și război: Domnii fanarioți în contextul raporturilor internaționale (1774–1812)* (Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Istorie, Chișinău, Editura Cartdidact, 2021, 429 p.), s-a bucurat de aprecieri elogi-oase din chiar momentul lansării, eveniment desfășurat în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în ziua de 22 martie curent.

Pornind de la adevărul că problema basarabeană, „chestiunea Basarabiei și Bucovinei” constituie „cea mai adâncă rană națională românească”, „cea mai critică dintre problemele teritoriale lăsate moștenire generației prezente de Chestiunea Orientală” și punând la bază informații conținute în lucrările publicate de-a lungul anilor – 15 monografii și peste 150 de studii și articole – la care s-au adăugat, între timp, noi interpretări istoriografice și documente originale investigate în arhivele din Federația Rusă, România, Franța, Turcia (unele parțial publicate, altele inedite), istoricul Vlad Mischevca tratează, în noua sa lucrare, un segment cronologic mai vast, cuprins între anii 1774 și 1812, reprezentând o perioadă decisivă a istoriei politico-diplomatice a Principatelor Române. Este așa numita perioadă fanariotă (1711–1821), apreciată cu justificat temei drept una de „decădere statală pentru Moldova”, în cadrul căreia s-a văzut ciopârțită fără milă, prin transformarea regiunii Hotinului în raia otomană (1711), prin anexarea Bucovinei la statul Habsburgilor (1775) și prin ocuparea Basarabiei de către Imperiul Rus (1812).

Sunt, indiscutabil, pagini dramatice de istorie națională, existând întotdeauna riscul perceperii lor dintr-o perspectivă preponderent emoțional-sentimentală. Fiind un reputat specialist în domeniul epocii fanariote, dr. Vlad Mischevca reușește să evite cu succes această capcană, analizând la rece complicatele jocuri politice ale Marilor Puteri din acea perioadă (Tur-

